

Berichtenblad van de heemkundige kring

HET LAND VAN NEVELE

1972

jrg. III, afl. 1

De Heemkundige Kring "Het Land van Nevele" heeft als *werkgebied* de gemeenten Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Possele, St.-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren-Deinze.

De vereniging streeft ernaar de studie van ons heem te bevorderen, de resultaten ervan te publiceren en actief bij te dragen tot de bescherming en het beheer van ons leefmilieu. Daartoe organiseert zij geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstapen en wandelingen. Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Het jaarlijks te betalen *lidgeld* bedraagt 100 F. (gewoon lid), 250 F. (steunend lid), of 500 F. (erelid) en kan overgeschreven worden op P.R. 627981 van "Het Land van Nevele", Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.

Bijdragen voor het Berichtenblad dienen te worden toegestuurd aan redaktiesekretaris J. TAELEMAN, Muizendale 10, 9840 Landegem. Andere briefwisseling aan voorzitter J. LUYSSAERT, Poeldendries 11, 9840 Landegem.

+

+

+

EDITORIAAL

Met de regelmaat van een klok die wat achterop is geraakt valt dit bescheiden tijdschriftje, de spreekbuis van de Heemkundige Kring "Het Land van Nevele", bij u binnen. De ene zal dat zo stilaan als een vanzelfsprekende gebeurtenis gaan beschouwen, de andere, die zich misschien nauwer betrokken voelt bij de werking van onze vereniging, kijkt wellicht nog verlangend naar elke nieuwe aflevering uit en speurt er naar een steeds beter peil. De redactie heeft uiteraard de plicht zich naar die laatste categorie van mensen te richten en met hun wensen rekening te houden.

Gedurende het voorbije jaar hebben ons heel wat meer (positieve en negatieve) reacties bereikt dan in 1970. Dat is een gunstig teken : je krijgt het gevoel dat naast je heel wat mensen staan die bereid zijn zich in te spannen om via ons Berichtenblad werkelijk een ernstig sociaal contactmiddel springlevend te houden. Dat laatste hebben wij in onze tijd van sociale isolatie broodnodig en of de uiterlijke schakel nu opzoekingswerk is waarvan je de resultaten meedeelt, of politieke aktie waardoor je ons leefmilieu wil verbeteren of sportaktiviteit waarmee je gezamenlijk aan lichaamskultuur wenst te doen, is o.i. van bijkomstig belang. Het fundamentele pluspunt blijft dat iedereen zich gaat engageren om een beter, prettiger, gezonder en rechtvaardiger "heem" tot stand te brengen.

Dat is ook wel altijd de bedoeling geweest van de mensen die in het verleden voor de publikatie van dit Berichtenblad

gezorgd hebben. Daarbij hebben zij ongetwijfeld wel eens fouten gemaakt en terecht is dan ook af en toe kritiek uitgebracht op bepaalde aspecten van ons Berichtenblad. Wij menen dat hier wel eens een balans mag worden opgemaakt van die kritiek, maar dat de redactie ook het recht heeft die te weerleggen waar zij meent dat het nodig is.

Allereerst werd af en toe wel eens de juistheid van bepaalde "wetenschappelijke" konstataties in twijfel getrokken. In enkele gevallen waren die aanmerkingen juist. Waar het kon werden die zaken dan ook in een volgende aflevering in het reine getrokken. Een fundamentele moeilijkheid is echter dat in ons Berichtenblad voor een zeer heterogeen publiek gepubliceerd wordt en niet voor een of andere persoon of kleine kring van specialisten. Toch is het meer dan eens gebeurd dat over hetzelfde artikel van de ene kant de opmerking gemaakt werd dat de hele opzet ervan "niet wetenschappelijk genoeg" was, terwijl anderen vonden dat het voor een te kleine kring van specialisten geschreven was. Die kleine "verschillen in golflengte" zullen nog wel een tijdje blijven bestaan als een soort van noodzakelijk kwaad: onze vereniging bestaat amper twee jaar en bij een begin horen nu eenmaal tal van compromissen.

Een andere opmerking was dat in ons Berichtenblad wel eens dingen verschijnen "die niks met heemkunde te maken hebben". Die kritiek had vooral betrekking op de rubriek "Pro-Contra" en vloeyde o.i. voort uit een gedeeltelijk of fundamenteel verschillende optiek op wat "heemkunde" en "heemschut" betekenen. Het ene woord im-

pliceert studie van het heem, het andere bescherming van het heem. Waar iedereen het wellicht eens over kan zijn is, dat die twee aspecten van onze werking niet van elkaar losgemaakt kunnen (en mogen) worden: studie kan in onze kontekst nooit een doel op zichzelf zijn. Anderzijds kan je moeilijk aan heemschut doen zonder het heem (verleden en heden) goed te kennen. Het struikelblok blijkt dus het woordje "heem" te zijn : bij de ene heeft het een engere betekenis dan bij de andere. O.i. kan de betekenis erven niet ruim genoeg zijn, nl. alle aspecten van de streek waar wij wonen. Zo betekent heemstudie niet alleen een beschrijving van oude beroepen, maar ook de studie van de oorzaken waarom die beroepen nu niet meer leefbaar zijn. Heemschut is niet alleen het in stand houden van wat er is (groen, mooie gebouwen, oude dokumenten) maar ook een actief ingrijpen in het heembeleid met het oog op de toekomst. Als b.v. in een bepaalde gemeente van ons werkgebied het leven van de inwoners in gevaar gebracht wordt door het ontbreken van enige verkeerssignalisatie (hoe onestetisch die ook mag zijn), dan is het onze plicht de verantwoordelijke instanties daar openlijk (in ons Berichtenblad en in een open brief) op te wijzen.

Om dat alles aan te kunnen is er echter veel nodig : vertrouwen, kollektieve verantwoordelijkheidszin, moed en ... praktische medewerking. Ons Berichtenblad werd totnogtoe "volgeschreven" door een tiental mensen. Hierboven is al gezegd dat onze publikatie (gelukkig !) een in alle opzichten sterk verschillend lezerspubliek bereikt; het is bijgevolg meer dan normaal dat ook de kring van medewerkers

zo divers mogelijk is. Valse bescheidenheid en een hooghartige terughoudendheid zijn beslist misplaatst. Vele handen maken licht en ook veelzijdig werk !

Graag maar bondig stippen wij aan dat ons ook talrijke positieve reacties bereikten, zowel wat de inhoud als de vorm van onze publikaties betreft. Zij kwamen van onze leden of vaak ook van andere gelijkaardige verenigingen met wie wij onze publikaties uitwisselen. Twee heemkundige kringen uit Oost-Vlaanderen zijn tenandere dit jaar op ons uitgave-procédé overgestapt. "Het Land van Nevele" maakt school !

Laten wij het dus grosso modo nog maar eens een jaartje proberen met de beproefde formule. Alleen zouden wij graag nog wat meer illustratiemateriaal gebruiken, maar ... koken kost (veel) geld, vooral als onze leden dit jaar (gratis) nog een aparte, gedrukte publikatie van een 120 blz. over de Nevelse schrijvers Cyriel Buysse en de Gezusters Loveling te wachten staat.

J.T.

+

+

+

AKTIVITEITENVERSLAG 1971

LEZINGEN

In het totaal vonden zeven lezingen plaats met of zonder illustratiemateriaal. Volgens de datum gerangschikt kwamen de volgende sprekers aan de beurt :

- A. Janssens in Nevele : "Ons dagelijks brood" (film).
- L. Stockman in Poeke : "Het grafelijk domein in Vlaanderen".
- H. Gyssele in Merendree : "Natuurbescherming en Milieuhygiëne".
- J. Taeldeman in Vinkt : "Ontwikkeling van de volkstaal".
- A. Lowijck in Vosselare : "Oude meubelen".
- D. Verstraete in Landegem : "Kreken in het Meetjesland".
- A. Bauwens en D. Hautekeete in Meigem : "Meigem door de tijden heen" (diagramontage).

WANDELINGEN

In samenwerking met andere verenigingen gingen we drie keer wandelen door de gemeenten Landegem, Merendree, Lotenhulle en Poeke.

FOTOWEDSTRIJD

In de loop van de maand mei hebben we een fotowedstrijd georganiseerd voor alle leerlingen van de derde graad uit de scholen van ons werkgebied. Een 1000-tal foto's werden ingestuurd. Hieruit selecteerde de jury 150 goede foto's. In de bovenzaal van het gemeentehuis van Nevele werden deze bekroonde foto's tentoongesteld. Aan elke

bekroonde leerling werd een vergroting van zijn foto beloofd. Onze vrijetijds-fotograaf kwam echter nog altijd niet klaar met zijn grote opgave.

PROJECTEN

- Foto-archief van de streek. Tot nog toe is het pover gesteld met ons foto-archief. De reden hiervoor moet worden gezocht bij het bestuur, dat het project slecht heeft georganiseerd, en ook bij de leden, bij wie we een gebrek aan medewerking constateerden. Kandidaat-fotografen worden met open armen ontvangen.

- Toponymie en landname.

Voor bijna alle gemeenten van ons werkgebied werd de toponymische kaart ingevuld. In een werkgroep - waar nog altijd plaats is voor medewerkers - werd een aanvang gemaakt met de studie van het materiaal.

CONCLUSIE

De heemkundige kring wordt op dit ogenblik voortgeduwd door een tiental mensen. Zij kunnen niet alles alleen doen en daarom vragen wij actieve medewerkers voor ons tijdschrift, voor het fotograferen en voor ons project landname.

Wij zoeken samenwerking met andere verenigingen die ook iets presteren op het gebied van heemkunde of folklore. Onze medewerking mag niet worden gezien als een opdringerige inmenging of een ongezonde concurrentie. In de toekomst zouden wij graag op de hoogte worden gehouden van diavoorstellingen, fototentoonstellingen of voordrachten over onze streek. Wij kunnen dan ook onze leden op deze manifestaties uitnodigen.

J.L.

ENKELE NOTITIES IN VERBAND MET (EEN)
VERDWENEN KASTE(E)L(EN) TE HANSBEKE

Kroniekschrijvers citeren enkele malen het aloude kasteel van Hansbeke.

De Hody (1) concludeert dat Arnold de Rohes, één van de bijzonderste personages van de eerste kruisvaart, in de tweede helft van de IIe eeuw op een oud kasteel te Hansbeke zou geboren zijn en situeert dit slot op de wijk Ro. Andere geschiedschrijvers zijn het nochtans met deze bevindingen niet eens en wijzen verschillende plaatsen in Vlaanderen aan als de geboortestreek van de patriarch.

Aanwijzingen van *Despars* (2) betreffende een (ander) kasteel te Hansbeke berusten echter op historisch vaststaande feiten. Hij vermeldt dat het heerlijke kasteel van Hansbeke, toebehorend aan Daneel van Halewijn (die Roeland, heer van Poeke en Hansbeke, in het bezit van de heerlijkheid Hansbeke had opgevolgd) en waarin de graafgezinden zich hadden verschanst, in 1381 werd belegerd door Philip van Artevelde, neef van de vrouw van Daneel van Halewijn. De opstandige Gentenaren werden aangevoerd door Gijsbrecht de Grutere en Raas van de Voorde. Het overwonnen garnizoen van de graafgezinden werd door de belegeraars op vrije voeten gesteld en het kasteel werd geplunderd en in brand gestoken.

Vier jaar later werd het kasteel, onder leiding van de Gentse bevelhebber Jan van Borsele, door kloeke bolwerken

versterkt en met gewapend volk bezet, ten einde weerstand te kunnen bieden aan de edellieden van Sluis en Aardenburg, die tot bijna onder de muren van Gent uitval-
len deden.

Nog volgens *Despars* werd het kasteel van Hansbeke op 10 december 1452, tijdens de hardnekkige opstand van de Gentenaren tegen Philip de Goede, door de stedelingen opnieuw aangevallen en ingenomen; de Gentenaren staken er opnieuw het vuur in.

Het is echter niet duidelijk waar het kasteel, dat door *Despars* herhaaldelijk wordt vernoemd, zou gestaan hebben.

Omtrent de ligging van het 16-
eeuwse slot brengt *Sanderus* (3) wel enig licht. Volgens deze kroniekschrijver stond het kasteel van Hansbeke nabij de Leye (versus Liviam), niet ver van de oorsprong van de tweetakkige Kale, die haar water in deze rivier ontlast.

Met het oog op een preciese plaatsbepaling is deze situering vrij vaag. Vermoedelijk wordt met de Leye het historische riviertje "Dorma" bedoeld, dat in 1242 door Walter de Marvis, bisschop van Doornik, als grensscheiding werd aangeduid tussen de parochies Zomergem, Hansbeke en Bellem (4) en dat tijdens de graafwerken in 1613-1623 bijna volledig in de bedding van de Brugse vaart verdween (5). In het "Lantboeck der prochie van Hansbeke, gemeten ten jaere 1700" (6) werd de huidige Vaartstraat immers "de straete commende van de Leye naer de kercke" genoemd; ander-

zijds is het toponiem "Leikant" in de volksmond nog zeer gebruikelijk.

Ook in het oud archief van de "prochie" Hansbeke vindt men enige aanduidingen betreffende dit 16-eeuwse kasteel.

In het ferieboek, bijgehouden van 1589 tot 1604, werd aangetekend dat de wethouders van Hansbeke, met de toenmalige baljuw Jacob Martens, op 18 september 1602 en 18 december daaropvolgend "ten casteele" vergaderden (7).

Op 24 augustus 1629 werden "ten versoucke vanden bailliu Jan Martens" enkele "meubelen ende catheyllen gheventreert, die bevonden syn up het casteel vanden heere van Hansbeke, toebehorende Lieven van Kerrebroeck", voormalige baljuw, o.a. "een rebbancken staende inghemetst in het torreken anden watersteen" (8).

Op 29 januari 1631 werd allereerste gerief, toebehorende aan dezelfde Lieven van Kerrebroeck, door Jan Martens (baljuw) verkocht, o.a. "een houten trisorken, staende up het casteel", en "een schipken ligghende ghesoncken inden wal, an het casteel" (9).

Een nadere plaatseanduiding van het kasteel wordt gegeven in het ferieboek 1633-1640, waarin wordt vermeld dat de vierschaar op 23 maart 1639 doorging "ten huuse van Gheraert vande Putte, tavernier thove aen het casteel" (10).

Hieruit blijkt dat het kasteel in de onmiddellijke nabijheid stond van

het wethuis, herberg "Ten Hove" (of vice versa), welbekend als de landelijke afspanning aan de Philomenakapel.

Een aanwijzing in het "lantboeck" van 1700 is hieromtrent overduidelijk. De omschrijving van de hofstede, gelegen aan de Grote Beke onder perceel nummer 196 van de wijk "Kercke ende Voorde", thans bewoond door Raymond Boone, omvat :

"(Pieter van de Veire pachter vanden Baron d'Eckelsbecq, den heere van Hansbeke) het neerhof ende daer het verval-
len casteel op staet, oost de (strate
commende vande Leye naar de kercke)..."
(11).

De preciese ligging van het in 1700 in verval zijnde kasteel kan aan de hand van de "caerte figurative" van Hansbeke, opgemaakt door landmeter Joos Meysman, worden achterhaald.

Op het hierbijgevoegd uittreksel van deze kaart, waarop het neerhof van het kasteel staat afgebeeld, bemerkt men een gesloten omwalling die een bijna vierkant terreinoppervlak van circa 35m x 35m omsluit. Hoewel de ruines op deze kaart niet meer werden geschetst, spreekt het nochtans vanzelf dat het bouwvallig slot binnen deze "omloop" stond; het toegangsbruggetje lag over de oostwal.

Het kasteel verhief zich blijkbaar boven op een heuveltje, vermits een aanpalende partij zaailand "de motte" (d.i. een kunstmatige verhevenheid van de bodem) werd genoemd.

Naast het erf, langs de natuurlijke kronkeling van de Grote Beke, zoals nu nog, lag de aardeweg die vanaf het kasteel rechtdoor liep voorbij de molen (op de molenberg) naar de kerk, en die in de 17e eeuw nog als "s'heerenstraete" (d. i. straat van de heer) werd aangeduid.

Later werd de loop van de Grote Beke gewijzigd en omgelegd naar de omwalling van het neerhof; de oorspronkelijke bedding, waarvan de littekens in de aanliggende weide nog waarneembaar zijn, werd gedempt.

Ten westen van het kasteel lag de "casteelmeersch", waarop eertijds vermoedelijk de paarden van de heer graasden.

Van de ommeloop is thans nog de zuidwal overgebleven (de westwal werd onlangs gedeeltelijk aangevuld). De noorden- en de oostwal zijn verdwenen; zij werden waarschijnlijk gedempt met de gronden van de "motte", die in 1766-1767 werd afgegraven; de samenloop van de oost- en zuidwal is nog aan enkele sporen herkenbaar.

De ruines van het eertijds door *Sanderus* als een pronkstuk beschreven kasteel werden tenslotte ook in de jaren 1766-1767 verwijderd; met het afbraakmateriaal werd mogelijk het molenhuis naast de molen opgebouwd.

De wandelaar die, vanaf het ingangshek van het huidige kasteel aan het uiteinde van de knoestige kandelaar-dreef, langs de rand van het grafelijk domein het achterhek van het neerhof bereikt, kan niet

vermoeden dat vóór hem, onder de losweg van de hofstede, wellicht nog de fundamenteen verborgen liggen van een verdwenen aloude burcht.

A. MARTENS.

- (1) DE HODY, *Godefroid de Bouillon et les rois Latins de Jérusalem.*
- (2) DESPARS, *Chronijke van Vlaanderen.*
- (3) SANDERUS, *Verheerlijkt Vlaandren.*
- (4) A. VERHOUSTRAETE, *De rondreis van Walter de Marvis, bisschop van Doornik in 1242*, Appeltjes van het Meetjesland, Jg. XII.
- (5) A. VERHOUSTRAETE, *Over de scheepvaart op het kanaal van Gent naar Brugge en over de marktschepen in het bijzonder*, Appeltjes van het Meetjesland, Jg. VII.
- (6) Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, register 170, folio Ir.
- (7) RAG, fds Hansbeke, reg. 148, fo 107v, 109r.
- (8) RAG, fds Hansbeke, reg. 149, fo 96v.
- (9) RAG, fds Hansbeke, reg. 149, fo 117r/v.
- (10) RAG, fds Hansbeke, reg. 150, fo 248v e.v.
- (11) RAG, fds Hansbeke, reg. 6, fo 26.

+

+

+

EEN VERDWENEN BEROEP : HET STRODEKKEN

Het strodekkersbedrijf was tot voor enkele decennia een belangrijk onderdeel van de landelijke bouwkunst. Het strodak was, in vergelijking met de rest van de soms eerder primitieve woning, een kunstig en bovendien zeer funktioneel iets : niet alleen beschutte het mens en dier tegen de atmosferische omstandigheden, maar het bewaarde ook de niet al te duurzame (leem) wanden voor lange tijd. Een behoorlijk onderhouden strodak had onmiskenbaar ook een fraai uitzicht.

Het dekken van zo'n dak was dan ook het werk van een bekwaam vakman, die de vernuftige techniek meestal van zijn vader of een oom overgeërfd had. In de bevolkingsregisters zijn voor het Land van Nevele soms hele geslachten van strodekkers aan te wijzen. Het laatste woonde in Merendree, in de Lange Akkerstraat op de wijk Overpoeke. *Gustaaf Van de Putte* was er de laatste afstammeling van. Op 16-jarige leeftijd had hij het vak geleerd bij zijn oom Fredericq Van de Putte, van wie hij ook het materiaal overnam.

Ruim 55 jaar trok hij te voet met zijn gerief op de rug en vergezeld van zijn vader August en zijn broers naar de plaatsen waar een woning, een stal of een schuur van een strodak voorzien diende te worden. Als materiaal verwerkte hij daarbij zowel roggestro van de boerderijen als riet dat hij ging halen in de polders van Sint-Margriete.

De techniek

Vóór de dekker het dak met stro begon te dekken bracht de timmerman vanzelfsprekend een houten (dak)geraamte aan dat bestond uit balken, "kepers" en "(dak)latten". Die "latten" waren gekloven "perchen" en lagen gewoonlijk op een 22 cm afstand van elkaar. Bij een grotere afstand was het strodak vlugger versleten.

De strodekker begon zijn taak altijd met het leggen van twee lagen (dial. "lijnen" of "latten") tarwestro op de "neuze (steert)" (= het over de muren uitspringende gedeelte van het dak). Die "lijnen" werden horizontaal uitgespreid (het "gat" van de bundels stro naar onderen) en vastgeklonken met "bandroeden" (die ook gekloven "perchen" waren). Dat alles werd dan aan de "kepers" van het dak vastgebonden met wissel. Daarbovenop kwamen dan telkens nieuwe "lijnen" dekstro tot men de nok bereikte. Langs de nok heen werd ook een bandroede aangebracht, die verstevigd werd met een zinkdraad.

De nok werd dichtgemaakt door het opstaande stro aan beide zijden over elkaar te vouwen en samen te binden. Sommige strodekkers legden daar dan graszoden op. Onze zegsman, Gustaaf Van de Putte uit Merendree, heeft dat procédé echter nooit toegepast; hij legde op de nok grote nokpannen, die ruim 10 jaar standhielden. Voor woningen en ander "luke"-werk werden staande nokken gemaakt, waarbij het opstaande stro tegen elkaar aangetrokken werd en waarop men dan gekromde wissel als sieraad plaatste.

Naast de gewone dekwijze, die de goedkoopste was, was er ook een duurder procédé, dat men doorgaans het "*gedreven dak*" noemde. Hierbij werd het dekstro dichter op elkaar uitgespreid en harder vastgelegd.

Bij de gewone dekwijze verwerkte de strodekker ongeveer 4 kg stro per lopende meter. Zo'n dak hield zowat 30 à 35 jaar stand, maar volgens de laatste strodekker uit het Land van Nevele was de zonzijde van het dak een 3 à 4 jaar vroeger versleten dan de schaduwzijde : door de warmte krulde het stro, het werd broos en brak vlugger af.

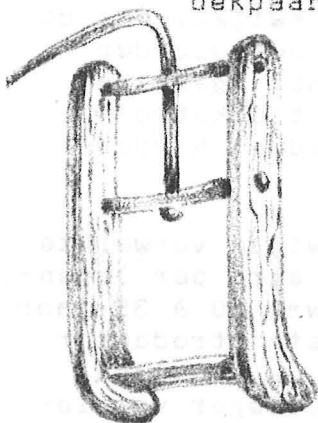
Elke dekker had ook een "*diender*", die o.a. al het gerief en het materiaal moest aanbrengen en de bundel stro goed moest uitschudden en de einden ervan rechtsnijden.

Het gerief

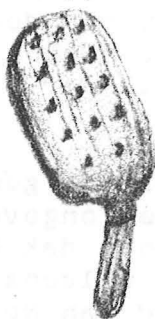
Allereerst had de strodekker twee "*dekpaarden*", die bestaan uit een houten geraamte en (bovenaan) een ijzeren haak. De haak wierp hij over de latten van het dak en op het houten geraamte kon hij zijn voeten plaatsen. Het "*dekpaard*" funktioneerde dus als een soort stel. Verder beschikte hij over een paar messen :

- 1) het "*latmes*" (met lange tanden), waarmee hij de "*lijn*" of laag tegen de deklatten aantrok;
- 2) het "*snijs- of scheermes*", waarmee de uiteinden van de bundels stro gelijk gesneden werden.

dekpaard

klopplank

haakprijem

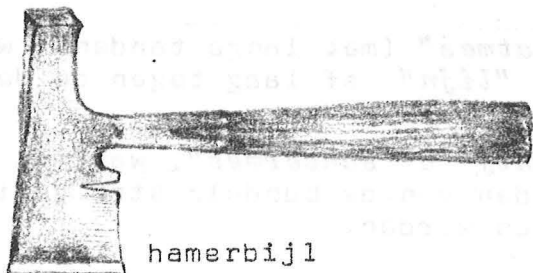
"schupprijem"

latmes

snij- of scheermes

hamerbijl

Een ander werktuig was de "klopplank", een houten plankje van 15 bij 25 cm waaraan een steel stak. Met de "klopplank" klopte de dekker het stro effen dat over de "neuze" hing.

Hij had ook twee priemen, de "haakpriem" en de "schuppriem", die ertoe dienden de wissel aan de "bandroeden" vast te sjoeren vooraleer zij gebonden werden.

Tenslotte beschikte hij nog over een "hamerbijl", die, zoals het woord het zegt, tegelijk als hamer en als bijl kon fungeren.

Alle kleinere werktuigen pasten juist in de twee "dekpaarden", die zelf ook in mekaar pasten. Zo kon de strodekker, als hij op stap ging, al zijn materieel over de schouder op de rug dragen.

Onze zegsman, Gustaaf Van de Putte, werkte rond de eeuwwisseling voor 7 stuivers en "de kost". Hij dekte huizen, stallen, schuren, paviljoenen, hokken waarin bijenkorven geplaatst waren, bolbanen, enz. In 1918 heeft hij zelfs de noodkerk van Landegem met stro gedekt. Daarvoor gebruikte hij 10.000 kg stro, dat toen met veel moeite bijeen gebracht kon worden.

Met de opkomst van het pannendak is het strodak en ook het strodekkersberoep verdwenen. Het strodak had nochtans voordelen die het moderne pannendak niet bieden kan : 's winters was het er heel warm onder en 's zomers lekker fris.

A. JANSSENS, Nevele.

DORPSGEBEURTENISSEN UIT VROEGER EEUWEN

BLOEDIG MESSENGEVECHT IN EEN DORPSHERBERG

Vooral in vroeger eeuwen was de dorpsherberg een trekpleister voor de dorpelingen, die er zich op zon- en feestdagen verenigden om ontspanning te zoeken en tussen pot en pint te keuvelen over de gebeurtenissen van de voorbije week.

Niet altijd verliepen deze samenkomsten in een gemoedelijke sfeer; zo ontstond op tweede paasdag 1670 in de herberg van Frans Vande Putte, "tavernier", wonend tegenover het kerkhof te Hansbeke, enig krakeel dat aanleiding gaf tot enkele schermutselingen, die in de loop van de nacht ontaardden tot een bloedig stoelen- en messengevecht.

Het begon "omtrent een ure voor den avondstondt" toen zich een dispuut ontspoon waarbij Jacques Lefebueere fs Jan, 28 j., "gheboren binnen de prochie van Eeckelsbeke, heeft ghegeven diversche vuysten ende slaeghen" aan Jan Van Maldeghem fs Marten.

Ook Arent De Paercq gaf "eenen slach met syne vuyst" aan Van Maldeghem, die op de grond viel en zich daarna wijse-lijk uit de voeten maakte.

De Paercq is dan "gegaen in de keuckene omme te vinden Bauduyn Van Hyste", terwijl hij dreigde :

"Ick sal dat manneken noch den hals breeken."

"Van Hyste ende syne huysvrauwe" werden daarop hardhandig aangepakt en geslagen zodat "sy ter aerde syn ghevallen" en De Paercq "daerboven op was ligghende."

De herbergier "ende syne sonne Frans" hielden de vechtersbaas in bedwang, die tenslotte met Lefebuere de gelagzaal verliet, "segghende jeghens elcanderen :

"Sa, laet ons gaen naer Hove (wesende oock eene taveirne), wy sullen daer al vuyt smyten datter is, want wy gaen om te vechten."

Anderhalf uur later stond de herberg van Frans Vande Putte nogmaals in rep en roer.

Arent De Paercq, die was teruggekomen, snoefde "dat hij met Jaecques Lefebuere hadde gheweest naer Marten Lefebuere tavernier met intentie van aldaer te vechten", waarop Bauduyn Van Hyste, die nog in de keuken zat in gezelschap van zijn broer Gillis en Lieven Van Vynckt fs Pieter, "seyde dat Jaecques Lefebuere was eenen fielt."

Ze gingen opnieuw op de vuist waarbij "sy tsaemen ter aerden syn ghevallen, treckende elcanderen by de haere"; toen De Paercq "was vuyttreckende syn mes" werd dit hem door de waard en zijn zoon Gheert afgenomen "om voorder ongherief te beletten."

In de herberg bleef het verder nogal rustig tot enige tijd later, "ontrent twee huere naer sonnen onderganck" Jacques Lefebuere voor de afgegrendelde herbergdeur stond die door hem "vuyt den haeck is gheforscheert gheweest ende oppen gievloeghen."

Hij stormde de gelagzaal binnen, 'sweirande ende vloeckende" :

"Wat is hier te doene? Isser iemant die wilt vechten, ick sal meedoen."

En toen Arent De Paercq hem vertelde :

"Jacques, ick hebbe moeten voor u vechten om dies ghy Bauduyn Van Heyste hier te voren hebt ghesmeten"

wilde Lefebuere opnieuw Van Hyste, die nog steeds in de keuken zat, te lijf gaan.

De herbergier, die de geweldenaar had "ghepackt by synen aarme", bezwoer hem :

"Jacques, gaet niet binnen, de ruyse is ghecesseert."

Doch Lefebuere trok "syn bloot mes" en gaf "een steke in het hoofd boven de hooghe" van de waard, die ook heeft "ghecreghen eenighe steken in zyne cleederen."

Hierop heeft Gheert Vande Putte de messentrekker "ghepackt by syn hoofd"

en "hem met syne tanden ghebeten in syne onderste lippe totten loopende bloede."

Het zat er bovenarms op en toen Lefebueere de herberg uitliep "syn hem ghevolght Nicolays Mynsberghe fs Guille ende Jaecques Braet fs Gheert, tot op de straette."

Lefebueere, die werd ingehaald en door Mynsberghe met een mes werd bedreigd, kreeg van Braet een slag met een stoel waardoor hij "is ghevallen in den gracht" met "eene wonde in syn hooft."

Hij werd rechtgeholpen door zijn metgezel De Paercq, die ook was komen toelopen; uitdagend trokken beiden weer naar de herberg, waar Lefebueere met "eene sack pistolle" in de hand riep "dat sy vuyt soude commen, dat hy hun wel hebben soude."

Er ontstond nogmaals een gevecht tussen Lefebueere en Mynsberghe "denwelcken met syn mes dat hy ter handt hadde heeft meenen te aggresseren ende quetsen" terwijl "Frans Vande Putte d'aude" riep "smyt hem doot", zodat Lefebueere is "gaen loopen naar syn huys meenende hem daerinne te verberghen."

Achtervolgd door beiden en nog anderen is hij "deur benaudtheyt ende vreesse" niet "connen ghereecken in syn huys" maar is "wel gheraect tot op syn hof, al waer sy hem hebben soo ghepresseert dat hy tot tweemaal heeft moeten loopen, om hem te bevryden, door het water van syne mespuet."

Verder onheil werd belet door Jan Ghysels fs Jan, schoonvader van Lefebueere, die door de dochter van Frans Vande Putte uit zijn bed was gehaald.

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, bundel 144).

OPENBARE ZEDENSCHENNIS

Op zondag 18 augustus 1619 had Jan Brackene zich bezondigd aan openbare zedenschennis "in de slijtinge van Francoys Van Moerbeke" te Hansbeke, waarvoor hij op staande voet in de dorpsgevangenis werd opgesloten.

Een drietal weken later, op 16 september 1619, verscheen hij voor de vierschaar, voorgezeten door Lieven Van Kerrebroeck, baljuw, "omme by Schepenen ende de Mannen van Leene" kennis te nemen van "haerlieden advys."

De beschuldiging, die er werd uitgesproken, luidde :

"Omme dieswille dat ghy, Jan Brackene, u so verre vergeten hebt, dat ghy opden 18en Augusty lestleden, inde slijtinge van Francoys Van Moerbeke in dese prochie van Hansbeke, present veele diversche persoonen, te comitteren seker schandael, ende utghelanckt hebt ter diversche stonden u schamelheyt, ende daer by sprekende veele onbeleeft worden,

metgaders tselve schandael anden bailliu deser heerlickheyt, in 'tapprendeeren van uwen persoon, van gelycken ghecomitteert hebt,

al volghende u selfs kennesse
ende verlydt,"

En dan volgde de veroordeling
tot een openbare boetedoening en het beta-
len van een geldboete :

"So eyst dat wy Mannen ende
Schepenen van de prochie van Hansbeke, met
goede diliberatie ende consultatie van
gheleerde advocaten posteleerende inden
Raet van Vlaenderen, ter manynghe van
bailliu deser heerlickheyte, hebben u Jan
Brackene voornoemt ghecomdepneert ende
comdepneeren u by desen,

hier in vierschare te comparee-
ren, u in lynwaet, bloots hoeft, met een
onghebrande torse van dry ponden was in u
handen,

ende also over beede u knienen
Godt van hemelrycke, heer ende wet, vuten
name van instytie, biddende vergheffens-
se van u misdaet ende schandael by u
ghecomitteert, zegghende hooghe ende over-
lyt tzelve u hertelyck leet te zyne,

ende de selve torse also van
hier te draghen tusschen twee officieren
(nu veldwachters) tot inde kercke deser
heerlyckheyte, latende die aldaer ten
dienste vande heylighen Sacramente,

ende comdepnieren u voorts in
eene boete van tzestich ponden parisis
sheeren proffyte, metgaders inde costen
vande processe."

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, re-
gister 149).

KRAKEEL OM EEN LOSWEG

Voor een landbouwer is het van groot belang een gemakkelijke en zo kort mogelijke toegangsweg te hebben tot zijn verafgelegen akkers.

Ook vroeger, ongetwijfeld meer nog dan in deze periode van ruilverkaveling, liepen sommige "loswegen" over het veld of door de hofstede van een buurman.

Dat dit weleens aanleiding gaf tot woordenwisselingen tussen de betrokkenen is aanneemlijk.

Een dergelijke twist ontstond te Hansbeke tussen Jan Van Daele, zoon van Maurus, en Gheereert Martens.

Op maandag 6 oktober 1659 was Gheeraert Martens "te peerde gecommen op het hof" van Jan Van Daele "lansman", die hem aansprak "vraegende waeromme hy den avont te vooren hadde gereden door syn hofstede ende medegesteken den wech die opgedolfven was;" hij voegde er met luide stem aan toe "oft hy dienvolghende verstondt aldaer wech thebben."

Gheeraert Martens, die blijkbaar goed op de hoogte was van de erfdiensbaarheid van de doorgang, antwoordde hierop bevestigend "dat hy aldaer door de selve hofstede vermochte te passeren ende wech thebben" niettegenstaande Van Daele "dat wilde ofte niet".

De ene werd wellicht door de andere geprikkeld zodat "sy onder elcande-

ren hebben veroorsaect eenighe worden van twist ofte crackeel in sulcker wys dat sy elcanderen hebben angetast ende doo worstelende ter arde gevallen" zijn.

"Maurus Van Daele fs Pieter, lansman, audt ontrent sevenenvyftich jaeren" had "gehoort dat op het hof van synen sone was eenich ramoer ofte crakeel ende derrewaert loopende" had hij de twist "ghepoocht te slissen."

Ook de "huysvrauwe" van Jan Van Daele kwam tussen beide en had Gheeraert Martens "vaste ghepact" en de vechters "van elcanderen ghescheeden."

Intussen kwamen op het laweai enige bureu toegelopen waaronder "Gheert Van Houcke fs Symoen, lansman, audt ontrent 38 jaeren," "Mattheus Andries fs Lievens, audt ontrent 30 jaeren" en Andries Van Ooteghem.

Mogelijk bestond er reeds een zekere wrijving tussen Gheeraert Martens en Andries Van Ooteghem ofwel moeide laatstgenoemde zich ongevraagd of partijdig in de woordenwisseling.

In elk geval was Gheeraert Martens "commen subitelick geschoten voor ende by het ansicht vanden selven Ooteghem, sagghende :

- isser een haer op myn hoeft die u mistaet, trecket vuyt.-"

Andries Van Ooteghem raapte de hem toegeworpen handschoen op want hij

"heeft gepoocht te geven eene vuyst anden selven Martens, maer tselve is beledt geweest door Gheert Van Houcke ende andere."

De omstaanders konden Van Ooteghem niet onmiddellijk tot kalmte brengen, die nog "met eenen bloeten snydere, die hy ter handt hadde, heeft meynen te steken ende glieven denselven Martens, ten hadde gheweest" dat opnieuw Van Houcke "ende andere tselve beledt hadden."

En zoals het al meermaals bij een burentwist is gebeurd, verliep het dispuut uiteindelijk niet meer tussen de eerste betrokkenen maar tussen Andries Van Ooteghem en Gheeraert Martens, die tenslotte "met diversche kyfachtighe worden, sweiren ende vloucken van elcanderen syn ghescheeden."

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, bundel 144).

A. MARTENS.

+

+

+

LOTENHULLE EN MOLINE : SYMBOLEN VAN EEN
INTERESSANT ASPEKT VAN ONS VERLEDEN

In juni 1971 hebben wij te Lotenhulle de onthulling gekend van de gedenkplaat Edward Coryn, door de huidige Consul van Moline.

Misschien is het goed even nader in te gaan op de emigratie vanuit Lotenhulle naar Moline, en er enkele aspecten van naar voren te brengen.

Zowat 135 jaar geleden was Moline een wildernis, waar de Sacs-Indianen woonden. In 1832 werd Black Hawk, de Indianenhoofdman, tot tweemaal toe verslagen, gevangen genomen en in de gevangenis van Monroe opgesloten. Blanke pioniers namen de plaats van de Indianen in. De stad is eigenlijk gegroeid rond de fabrieken van John Deere, die daar gevestigd werden in 1847 en landbouwmachines vervaardigden. Veel Vlaamse emigranten hebben ten andere in deze fabrieken gewerkt.

Moline is één van de oudste, misschien wel de oudste Vlaamse nederzetting in Amerika. Onder de eerste Vlaamse emigranten waren enkelen afkomstig uit Lotenhulle. Ze kwamen daar aan rond 1845, het waren Edward Dhuyvetter, Bernard Van den Berghe, Karel Goethals en Leo Schatteman.

In 1860 kwam een nieuwe groep Vlaamse emigranten aan, waaronder weer iemand uit Lotenhulle : Ferdinand Van de Voorde.

Van deze Vlaamse "pioniers" is de meest bekende ongetwijfeld Leo Schatteman. Leo's vader was boomkweker te Lotenhulle, maar zoonlief hoorde blijkbaar de roep der verte en trok naar Amerika. Dat was in 1857. De reis ging per zeilschip, het was ruwe zee en harde tegenwind en de reis duurde ... 72 dagen ! Leo Schatteman was toen 32 jaar oud. Leo vond onderdak bij een andere Vlaamse emigrant en ging uit werken. In 1869 kocht hij enkele hektaren grond en zette een boomkwekerij op. In 1878 werd Schatteman Amerikaans staatsburger. Opmerkelijk was wel dat er bij de pioniers weinig of geen vrouwen waren, wat uiteraard als een grote leemte aangevoeld werd. Een onoverkomelijke hindernis was dat voor hen echter niet; men schreef naar huis of naar vrienden om "vrouwen" te sturen". En inderdaad, een aantal jonge vrouwen vertrok naar Moline. Bij het uitstappen kozen de wachtenden een vrouw en korte tijd later trouwden allen op dezelfde dag. Leo Schatteman had de 31-jarige Theresia Van Overmeire uitgekozen. Het echtpaar kreeg zes kinderen. Leo Schatteman overleed in 1896; twee zonen namen het bedrijf over.

Deze korte schets is vanzelfsprekend maar een inleiding, waarmee ik de aandacht wou vestigen op een interessant aspect van "Arm Vlaanderen" uit de 19e eeuw. Het zou interessant zijn mocht een van onze leden bereid gevonden worden om eens grondig de sociale en economische achtergronden van de emigratie uit onze streken naar Amerika te onderzoeken. Daarmee zou een nog praktisch braakliggend maar boeiend terrein van ons nabije verleden met vrucht ontgonnen worden.

André DE KE, Drogenen.

ELK LID ZIJN NAAM (II)

In de vorige aflevering (1) gaven we een overzicht van die familienamen waarin een voornaam steekt. In de reeks die nu volgt, bespreken we de namen die een herkomst aanduiden. Ze beginnen gewoonlijk met *van, van den, van der, van de, of ver*. We hebben de ledenlijst van 1971 genomen, zodat de nieuwe leden wel een beetje geduld zullen moeten uitoefenen vooraleer ze hier een verklaring voor hun naam kunnen vinden.

ABEELE, VAN DEN.

Zeer verspreid toponiem. *Abeel* is de Waalse vorm van het Frans *aubel*, "witte populier" (2).

ACKER, VAN.

Akker betekent oorspronkelijk het gemeenschappelijke landbouwland bij een dorp, of een van de grote akkers en hoeven (3).

BEKE, VER.

Over welke beek het hier gaat kan niet uitgemaakt worden. *Beke* kan hier ook de naam zijn van een hoeve of een stuk land, zoals we die o.m. aantreffen in Oedelem (4).

BELLE, VAN.

Belle, Frans *Bailleul*, gemeente in het arrondissement Dunkerque, Dép. du Nord (Frankrijk). Romaans *baculiolum*, betekent "afsluitboom, omheining" (5). Dit toponiem komt ook voor in de namen Schellebelle, Denderbelle en Bellem.

BERGHE, VAN DEN.

Vaak voorkomend toponiem.

BRAECKEL, VAN.

Toponiem in Sint-Martens-Latem.

BRUSSEL, VAN.

De stad Brussel.

EECKEN, VAN DER.

Vaak voorkomend toponiem. De eik werd dikwijls gebruikt als grenspaal. Het *goed ter Eken* was een leengoed, o.m. in Poeke (6).

HERREWEGHEN, VAN.

Middelnederlands (Mnl.) *heerwech*, *hereweck* betekent "legerweg, heerbaan; brede weg, grote weg" (7). In de Vlaamse toponymie is de lae-ste betekenis de algemeen gebruikelijke.

HESE, VAN.

De gemeente *Heze* in de provincie Noordbrabant (Nederland) of de wijk *Heze* in de gemeente Oevel in het arrondissement Turnhout (8). Germaans *hasi* betekent "beukenbos" en, daarvan afgeleid, "struikgewas". We vinden dit woord nog in *heester* = "struik".

HUYSSSE.

Daar het voorzetsel "van" ontbreekt in deze naam, komt de gemeentenaam *Huise* (arrondissement Oudenaarde) als verklaring waarschijnlijk niet in aanmerking. Een oude vlevorm *husin* van een Germaanse *hus*-naam, vgl. Husi, Huso, Huseburg (9) is als verklaring waarschijnlijker.

CASTEELE, VAN DE.

Mnl. *casteel*, *castele*, betekent "kleine versterkte plaats". Vandaar dan twee betekenissen "versterkt huis, slot, burcht, burg" oorspronkelijk tegen vijandelijke invallen, later in de betekenis van "veilige woonplaats". Een tweede betekenis is "vesting, kleine stad, open plaats" (10).

KEERE, VAN DE.

Mnl. *keer* betekent o.m. "draai, wending; bocht, draai in een weg" (11). De laatste betekenis komt het best in aanmerking.

KERCKHOVE, VAN.

Het ontbreken van het lidwoord *de* in deze naam wijst er m.i. op dat de gemeente Kerkhove in het arrondissement Kortrijk aan de oorsprong ligt van de familienaam.

MEULEN, VER.

Hetzelfde als *van der meulen*. Mnl. *meulen* betekent zowel "windmolen" als "watermolen" (12). Het is moeilijk uit te maken over welke molen het hier gaat.

MICHEM.

Een toponiem in Oostkerke bij Brugge.

NEVEL, VAN.

Gemeente in het arrondissement Gent. Voor de betekenis van de naam vgl. C. TAVERNIER (13).

PANHUYSEN.

Mnl. *panhuys* "brouwerij, brouwhuis" (14). *Panhuysen* is een verbogen vorm van *panhuys*.

POEST, VER.

Verpoest is hetzelfde als *van der poest*. Mnl. *poest* betekent "koestal" (15), vgl. Westvlaams *poester* = "koeier".

RYSERHOVE.

Mnl. *rischhoeve* is te vergelijken met *rischland* "slecht weiland" (16). Mnl. *risch* betekent "kluit aarde; graszode" (17). *Rischland* is land dat nergens goed voor is dan om zoden af te steken. *Rischhoeve* kan hiermee in verband worden gebracht.

ROODENBEKE, T'KINT DE.

Een niet nader geïdentificeerd toponiem. *Roden* is een datief meervoud bij *rot* = "gerooid bos of struikgewas".

SEVEREN, VAN.

Gemeente in het arrondissement Gent, vgl. C. TAVERNIER (18).

SCHELSTRAETE.

Een straat in Aardenburg (a. 1336, *de sceltstrate*), en te Brugge (a. 1341, *in de Scelt strate*). Ook Gent had reeds in 1280 een *Sceltstraten*, genoemd naar de nabije Schelde. Dit is de huidige Gouvernemensstraat (19).

SOMPEL, VAN DE.

Ten Sompele (1369-70) is een goed en hofstede in Wondelgem, arrondissement Gent (20). De *Zompel* is ook een wijk in Maldegem-Kleit.

SPEYBROECK, VAN.

Mnl. *spei* "sluis" en Mnl. *broec* "moeras". Betekent "sluis bij een moeras".

TORNHOUT, VAN.

De gemeente *Torhout* in het arrondissement Brugge komt als verklaring niet in aanmerking, wel de gemeentenaam *Turnhout* in de provincie Antwerpen.

VELDE, VAN DE.

Veld betekent "woest land, heide".

VENNET, VAN DER.

Collectief op -t bij het Mnl. *venne* "veen, veenland; moerassige weide; weiland, grasland" (21). Betekent "plaats die moerassig is".

VOORDE, VAN DE.

Blijkens het lidwoord *de* komt de gemeente *Voorde*, in het arrondissement Aalst als verklaring niet in aanmerking. Wel het toponiem *Voorde* in Zingem (Oudenaarde). Volgens C. TAVERNIER (21) kunnen *voorden* in het Vlaamse land ook stroken zijn in natterige plaatsen waar mens en dier over konden zonder in het moeras te zakken.

WALLE, VAN DE.

O.m. het leengoed *ten Walle* in Gent, nu de plaats waar het Academisch Ziekenhuis staat. Germeans *walla* = "mote : kunstmatige heuvel, doorgaans met een boerderij of een burg erop" (23).

(1) Jg. 2, afl. 4, blz. 169-176.

(2) C. TAVERNIER-VEREecken, *Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253*, Belgisch Interuniversiteir Centrum voor Neerlandistiek, 1968, blz. 327.

(3) Ibid., blz. 347.

(4) K. DE FLOU, *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, ..., Gent, 1914-38*, dl. I, blz. 690-93.

- (5) M. GYSSELING, *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, Tongaren, 1960, blz. 118.
- (6) A. VERHOUSTRAETE, *Poeke*, Berichtenblad van de heemkundige kring "Het Land van Nevele", jg. 2 (1971), afl. 2, blz. 54.
- (7) E. VERWIJS-J. VERDAM, *Middelnederlandsch Woordenboek*, 's Gravenhage, 1885-1952, dl. 3, blz. 235.
- (8) M. GYSSELING, *o.c.*, blz. 493-494.
- (9) F. DEBRABANDERE, *Studie van de Persoonsnamen in de Kasselrij Kortrijk (1350-1400)*, Handzame, 1970, blz. 201.
- (10) E. VERWIJS-J. VERDAM, *o.c.*, dl. 3, blz. 1220-1222.
- (11) *Ibid.*, dl. 3, blz. 1257-1269.
- (12) *Ibid.*, dl. 3, blz. 1866-1868.
- (13) C. TAVERNIER, *De Gemeentenamen van het Land van Nevele*, Berichtenblad van de heemkundige kring "Het Land van Nevele", jg. 1 (1970), afl. 4, blz. 2.
- (14) E. VERWIJS-J. VERDAM, *o.c.*, dl. 6, blz. 88.
- (15) *Ibid.*, dl. 6, blz. 524.
- (16) *Ibid.*, dl. 6, blz. 1450.
- (17) *Ibid.*, dl. 6, blz. 1449.
- (18) C. TAVERNIER, *De gemeentenamen van het Land van Nevele*, Berichtenblad van de heemkundige kring "Het Land van Nevele", jg. 1 (1970), afl. 4, blz. 4.
- (19) M. GYSSELING, *Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*, Antwerpen, 1954, blz. 73.

- (20) C. TAVERNIER-VEREECKEN, *Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253*, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1968, blz. 509.
- (21) E. VERWIJS-J. VERDAM, o.c., dl. 8, blz. 1403-1404.
- (22) C. TAVERNIER-VEREECKEN, *Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253*, Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1968, blz. 535.
- (23) M. GYSSELING, *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*, Tongeren, 1960, blz. 1038.

J. LUYSSAERT.

+

+

+

SPROKKELINGEN

EEN VERBODEN JENEVERHUIS

"Bij haere Majesteits placcaeten ende naementlijk het decret vanden 5 septembre 1722" werd het ten strengste "verboden brandewijnen te debiteren met cleene maeten buyten de geoctroyeerde herbergen."

Marten De Vos, "insetenen der prochie ende heereijckhede" van Hansbeke scheen zich aan dat verbod niet te storen want hij werd door Frans Braet, baljuw, "causa officij, bij requeste vanden 12 maert 1777 betrocken, ter causen dat hij als cantynier tsijnen huysse hadde anveirt alle soorten van persoonen, die hij bedient hadde van brandewijnen met cleene maeten, ende aldaer te laeten saete houden" waardoor, volgens de hieromtrent opgestelde akte "in sulcke huysen dickwils groot ramour ende desorders gebeuren, alles tot sonderlynge opde sandaegen als HH daegen, alles tot stoornisse van het publicq."

Marten De Vos, die een boete werd opgelegd, verklaarde op 16 juli daaropvolgend in "wettelijke vierschaere" ten overstaan van de baljuw, burgemeester en schepenen van Hansbeke, "om voordere costen t'ontgaen, sig daerjagens niet te willen opposeren, als sijnde wel ende ten rechten betrocken" en beloofde ootmoedig "van sulcx niet meer te doene."

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, register 160).

HERROEPING VAN SCHELDWOORDEN

De schier ononderbroken oorlogen, die tot bij het begin van de 18e eeuw in Vlaanderen voortduurden, waren rampspoedig voor de bevolking. De gemeenten hadden het zeer moeilijk om het hun toegewezen deel van de krijgslasten te betalen; ze dienden hiertoe zware belastingen te heffen en over te gaan tot opeisingen van vee, granen en veldvruchten.

Deze maatregelen veroorzaakten vanzelfsprakend een zekere opstandigheid en misnoegdheid onder de dorpingen die soms, wellicht ten onrechte, hun radeloosheid uitschreeuwden tegen degenen die op het dorp van ambtswege de onpopulaire leveringen dienden te bevelen.

Dat de scheldwoorden, die naar het hoofd van de ambtenaren werden geslingerd, soms ook door dezen zeer kwalijk werden genomen, blijkt wel uit een akte van 20 december 1707, opgetekend te Hansbeke, waarbij Maurus Van Hoecke en Lieven, zijn zoon, verplicht werden de verwijten te herroepen die zij Jan Verstraeten, burgemeester, herhaaldelijk hadden toegeschreeuwd.

De akte, enigszins ingekort, luidt woordelijk :

"Compareerde voor bailliu ende schepenen der prochie ende heerelyckhede van Hansbeke, in persoonen Maurus Van Hoecke ende Lieven Van Hoecke synnen sonne tot Hansbeke voornoemt,

welcke comparanten by desen ver-
claeren

te revoceren emmers eroepen alle
de injurien die sy ten laste van Jan
Verstraette filius Pieters, burchmeestere
deser voornoemde prochie, opden vyfden July
lestleden ofte daernaer hebben hem naer
gheseyt,

naementlyck dat sy grootteyckx
gheabuseert syn ditto burchmeestere naer
te segghen dat hy was eenen tooveraere,
prochie dief, als andere infaeme injurien,

ter contrarien verclaeren dat
ditto Verstraette is een eerlycken ende
deuchdelycken man, ende van hem niet het
minste en weten te segghen,

alsmede dat sy alle de injurien
hebben naergheroppen ofte gheseyt ter
quaeder cause, ende dat het selve ghebeurt
is door grootte collaire ofte van dispe-
raetheyt dat de vruchten van de comparanten
ghefouraigiert waeren,

aldus ghedaen ende ghepasseert in
wettelycke ghebannen vierschaere ende heb-
ben de comparanten dese benefens ons,
onderschrevenen, onderteeckent desen 20
decembre 1707."

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, re-
gister 97, blz. 231v, 232r).

INBOEDEL VAN DE HERBERG "HOVE", OUD WETHUIS
TE HANSBEKE

De landelijke herberg "In het oud gemeentehuis", die aan de Vaartstraat tegenover de H. Philomenakapel te Hansbeke staat en tegenwoordig uitgebaat wordt door Jozef Van De Walle, droeg in de 17e en 18e eeuw de naam "Hove" en behoorde steeds toe aan de opeenvolgende "heeren vande prochie ende heerelyckhede van Hansbeke."

De wetsvergaderingen of de zittingen van de "vierschaar" van de heerlijkheid Hansbeke hadden toen in deze herberg plaats, die daarom in de volksmond ook het "wethuis" werd genoemd.

Vanaf 1734 tot 1755 werd de herberg bewoond door "Pieter Rommel fs Jaecques, hotelier", die eveneens brouwer was.

In 1752 stond die man in het krijt bij de erfgenamen van de overleden "heere der prochie" nopens "ses jaeren" achterstellige "huys ende hofstepacht vande voorseyde herberghe met datter medeghaet", alsook bij Frans Braet, baljuw, "over gheleende ghelde, als leveringhe van wyn."

Toen de waard door de baljuw herhaaldelijk tot betaling werd aangemaand en tenslotte "ghemenaceert is geweest, soo voor t'een als t'ander, in rechte betrocken te worden", beschikte hij niet over "ghe-reede pennynghen" en zag zich verplicht "in handen vande voorschreven syne creditours te stellen ende in verseckerynghe te gheven alle meublen, effecten ende halm,

tsynen huysse ende hove als daer buyten te bevinden."

De hieromtrent opgestelde akte van 28 oktober 1752 geeft een kleurrijk beeld van de inboedel van de herberg en de brouwerij :

"eenen brauwketel ende evelback, vlote, cuypen, berie, 2 gotten ende gaf-fals, staene ende te bevinden inde brauwer-rye vande hofstede, met 'tghonne daer toe voordr is dienende ende behoorende, alsmede de ses bierstellynghen met 2 tonnen en vyf alf tonnen grootbier in desselfs kelder, ende oock 30 ydel vaeten daer in als inde brauwerie ende buyten hove te bevinden,

inde ceucken vanden huysse, berdele ende 2 cleene taeffels, toogh, reb-banck, 1 metaelen ende 12 ander kandelaers, 30 stucx aerde ende gheleyerd werck, botercuype, 40 ghelaesen, 10 bierpotten, 3 pinten, 3 tinnen kannen, 2 pinten, tinne peperdooze, 3 tinne mostaert potten, 3 zauvaten ende 3 waterpotten, 15 groote schotels met 18 tailliooren van thin, 7 tinne maetjens, alf pinte, lemonade com, 2 lepels, 24 lepels al van thin met de 2 berdels, 2 draye spitten, braestpanne, 2 hantketelkens, papketel, ysere pot, 4 haeckers, casserolle met 2 schyffen al van koper, mede copere confoor, caffé kanne, 2 zoplepels, vleeschvorcke,

inde suytcamer vanden huysse, 2 spiessche taeffels, 4 bancken met 2 menagieren, scherm, 2 groote schilderyen, spiegel, 4 zael met 4 biese stoelen,

tinne teelken, brandel met tanghe, vleesch-
block en mande,

int cleen camerken, een spies-
schen coetse met behangsel met een pers-
kasken, 2 stoelen, 2 taeffelkens, tinne
wywater vat, pluymbedde, hooftpulm, een
oorcussen en een witte wolle sarge,

inde noortcamer, 1 spiesschen
ende ander kleerkasse met taeffel, 1 orloge,
draeyspit, banck, 6 biese stoelen met
zetelstoel, 1 zaelstoel, een fusicque,
hanghel, brandel, tanghe, sweeve, voorts 18
servetten, 3 nappen, 4 paar flawynen, 5
paer slaepplaeckens, 3 doozen, in de selve
kassen,

op 'tvautien, 1 spiessche kasken,
berdele, taeffelken, 2 zaelstoelen, spie-
ghel, 15 onderwys ende ander boecken,

inde kelder, 2 bierstellynghen,
een alf tonne ontgonnen goet bier,

inde botterye, 150 ydel bouteil-
lien met 't reck,

opde solder, een ledicant met be-
hanghel, mitsgaeders slapynghe daer in, 6
taeffels, bancken, 1 1/2 sacq aver, berdele,
couffer, dry baensten met dhoppe daer in, 3
meelstanden, capmes,

inde stal ende op 't hof, ontrent
25 faseel in clippels, de dilytynghe, ontrent
100 bonden hoy, ontrent 400 busschen ende
beth 100 blocken inde myten op 't hof, met
twee biecotten inde lochtynck ende andere
effecten aldaer te bevinden."

Uit deze bonte beschrijving van de inboedel mag wellicht worden besloten dat de keuken tevens als gelagzaal van de herberg werd gebruikt en dat de vergaderingen van de wethouders vermoedelijk in de zuidkamer van de hofstede werden gehouden.

De aanwezigheid van 15 "onderwys ende andere boecken" zou er bovendien op kunnen wijzen dat Pieter Rommel ook "schoolmeester" was of dat daar aan de dorpsjeugd toch enig onderricht werd gegeven.

(Rijksarchief Gent, fonds Hansbeke, register 102, folio's 303r/304r).

A. MARTENS.

+

+

+

K R O N I E K

1. VERSLAGEN

- STATUTAIRE VERGADERING te Nevele op zondag 23 januari 1972

De opkomst voor de derde statutaire vergadering (60 aanw.) lag tweemaal zo hoog als vorig jaar. Het is een verheugende konstatactie die wij de laatste tijd voor al onze manifestaties kunnen doen.

Allereerst gaf voorzitter J. LUYSSAERT een overzicht van de activiteiten anno 1971 : 7 lezingen, 3 wandelingen, de fotowedstrijd voor de jeugd, 200 blz. lektuur in ons Berichtenblad en het verdienstelijke studiewerk van enkele leden voor het projekt "Geschiedenis van de Landname" waren de positieve factoren op de balans. Een negatief tegengewicht was het feit dat ons foto-archief van de streek zo moeilijk van de grond komt. Zowel het bestuur als de leden moeten die toestand dringend verhelpen; de spreker hoopte op een betere organisatie vanwege het bestuur en een aktiever medewerking van de leden. Ten slotte deed dhr. LUYSSAERT een oproep tot samenwerking met andere verenigingen uit onze streek die o.a. heemkundig aktief zijn.

Een financieel jaarverslag bracht vervolgens sekretaris-panningmeester G. SCHAECK. Ondanks de geringe subsidiëring (een goeie 3000 F. vanwege de Provincie, 1000 F. van Landegem en 500 F. van Lotenhulle - waar blijven de andere

gemeenten ?) en de grote kosten van de fotowedstrijd kon het jaar met klein boni afgesloten worden. Ruimere financiële mogelijkheden zouden ons nochtans meer armslag geven, o.a. bij het aanleggen van een foto-archief en de illustratie van onze publikaties.

Redaktiesekretaris J. TAELEMAN lichtte daarop bondig de werking van onze vereniging in de toekomst toe. Hij had het eerst even over de speciale publikatie die de heemkundige kring zijn leden eerlang gratis toestuurt : een verslag over de opening van een letterkundige afdeling bij het Nevelse museum "Rietgaverstede" en de uitgave van een weinig bekend en voordien nooit volledig uitgegeven fragment uit Cyriel Buysse's werk, nl. zijn satirische "Verslagen over den Gemeenteraad van Nevele". Vervolgens richtte hij een oproep tot alle leden om samen de heemkundige kring uit te bouwen tot een vereniging waarin iedereen zich thuis kan voelen en die ook naar buiten kan treden, waar het nodig is, als een machtige drukkinggroep. Heemkunde is in onze dagen geen luxe meer, maar impliceert studie en aktie waardoor ons heem werkelijk zijn *leefwaarde* behoudt. Hij hoopte dan ook dat de leden zich in de toekomst niet wensen te beperken tot het graven naar schatten uit het verleden, maar dat zij ook die grote schat voor de toekomst - een gezond leefmilieu met voldoende menselijke warmte - willen beschermen.

Daarna had de bestuursverkiezing plaats. Al kan een "aflossing van de wacht" nooit kwaad, toch wenste de vergadering unaniem dat de huidige "bewindsgroep" voor-

lopig het roer in handen houdt. Er kwam wel versterking opdagen uit "het westen" : Mej. I. BUYSSE uit Poeke en de jongheren P. DE MEYER en G. DE ROO uit Lotenhulle verklaarden zich bereid "Het Land van Nevele" in hun gemeente te vertegenwoordigen.

Tot slot van het officiële gedeelte projekteerde dkr. A. JANSSENS twee interessante filmdokumenten, een eerste over de fel bedreigde Poekebeek en een tweede over de plechtige opening van een letterkundige afdeling bij zijn museum.

Intussen was het ongeveer 17.30 u. geworden en meteen hoge tijd om, in een gezellige sfeer, het smakelijke boerenbrood met varkensvlees duchtig "aan de tand te voelen".

- WINTERWANDELING "in het spoor van de Poeselse schaapherder" op zondag 20 februari 1972

Het is wel al een tijdje geleden dat de Poeselenaren nog zoveel "vreemd volk" in hun anders zo stil dorp samen hebben gezien. Tegen 14 u. zag het dorpsplein inderdaad "zwart van het volk" en terecht, want ik denk dat alle aanwezigen het wel met mij eens zullen zijn dat gastheer Meester A. MESTDAGH voor ons de mooiste wandeling uit het bestaan van de heemkundige kring in mekaar getimmerd had.

Ruim 200 enthoesiaste wandelaars gingen eerst even kijken naar enkele sierlijke meanders van de sterk bedreigde

Poekebeek en wij vingen er heel wat felle reakties op waarin meestal een oprechte ontgoocheling doorklonk over wat wij eens te meer een onnodige schending van ons (weinig) natuurschoon kunnen noemen. De oudere wandelaars van de streek dachten daarbij ook wel met een tikje weemoed aan de mooie zon- en vakantiedagen die zij er, misschien wel met hun (eerste) geliefde, hadden doorgebracht. Onder dat alles wordt binnenkort een definitieve streep - een pijnlijk litteken - getrokken door "Bossen en Waters" van vadertje Staat.

Daarna trok de hele troep naar het bosje vlakbij de "Breemeerschen", waar de Poeselse schaapherder, August De Wolf ons al met zijn kudde, zijn hond en zijn filosofie opwachtte. Een goed schaapherder blijkt nu eenmaal ook een goed filosoof te zijn; Gust vormt in alle geval geen uitzondering op die regel. Gevat, welwillend en uiteraard met kennis van zaken antwoordde hij op de al even deskundig voorbereide vragen van meester A. MESTDAGH en dhr. L. STANDAERT. De essentie van dat interview wordt ongetwijfeld opgenomen in een uitvoerig artikel over de Poeselse schaapherder, dat in een van de volgende afleveringen verschijnt. Het hele onderhoud was in alle geval een grote revelatie voor de aandachtige toehoorders. Het past dan ook dat wij hier nogmaals de heren A. DE WOLF, A. MESTDAGH en L. STANDAERT danken voor hun medewerking bij die leerrijke ontmoeting.

Eén detail mogen wij hier alvast even vermelden, al was het maar om het bestuur van onze vereniging nog eens te her-

inneren aan haar belofte om bij de hogere instanties wat meer waardering en faciliteiten te vragen voor het rustige en nuttige beroep van Gust : om zijn schapen te mogen weiden op sommige staatsgronden (b. v. de oever van het Schipdonkkanaal) moet de herder nu jaarlijks een (weliswaar niet grote) pachtsom betalen. Zou het niet eerder andersom moeten : nl. dat de Staat een subsidie verleent aan Gust omdat zijn kudde die staatsgronden schoon houdt ? Een en ander hangt natuurlijk ook hier weer samen met de globale visie die de overheid heeft op een ernstig beleid inzake natuurbescherming en milieuhygiëne.

Na een korte demonstratie die Gust nog gaf met zijn afgerichte herdershond vertrok de "kudde" wandelaars voor een lange tocht door de mooie "Bree-meerschen" en "Vaerezeale". Omstreeks 17 u. bereikten de wandelaars, vermoeid maar tevreden, weer het dorp van Poesele. Ruim 200 mensen van allerlei leeftijd hadden weer eens voor een namiddag de woekerende "televisitis" vermeden, de longen waren grondig gezuiverd en zij waren zich weer wat bewuster geworden van de waarde van een groen en rustig milieu.

2. AANKONDIGINGEN

- Zoals al vroeger aangekondigd werd, begeleidt dhr. H.J. CASSIMAN ons op zondag 16 april 1972 bij een grondig voorbereide lentewandeling "Naar de Leie" door Vosselare en de beide Leernes heen. Alle leden ontvangen nog een gedetailleerder uitnodiging.

- Verleden jaar organiseerde "Het Land van Nevele" met overweldigend succes een fotowedstrijd voor alle lagere scholen van het Land van Nevele. Een herhaling is dit jaar financieel onmogelijk, maar de heren A. BAUWENS en R. LEENKNECHT hebben een kreatiever alternatief uitgewerkt : een begeleide *tekenwedstrijd* met een heemkundig motief als onderwerp. Binnenkort wordt contact opgenomen met de leerkrachten om de wedstrijd uit te bouwen. Mooie prijzen zijn voorzien, ook (in juni) een plechtige proklamatie met tentoonstelling van de werken.

- Voor mei is er nog wel plaats voor een andere aktiviteit van onze vereniging. "Het Land van Nevele" looft een gratis abonnement uit voor 1973 aan het medelid dat met het origineelste (en realiseerbare) voorstel voor de pinnen komt ! Wat wordt het ? Inspireer uw bestuur tot *dadens* !

- In april ontvangt ieder lid dus onze eerste gedrukte publikatie *Het Literaire Leven in het Land van Nevele* (een 120-tal blz.). Een eerste deel is gewijd aan de plechtige opening van een letterkundige afdeling bij het museum "Rietgaverstede" te Nevele. O.a. alle redevoeringen zijn erin opgenomen en ook enkele mooie foto's van die plechtigheid. In het tweede deel bezorgt de redaktiesekretaris een gekommentarieerde uitgave van Cyriel Buysse's unieke "Verslagen over den Gemeenteraad van Nevele" van 1885-86. Een publikatie die op zichzelf al het jaarlijkse lidgeld meer dan waard is !

3. DOSSIER MILIEUBESCHERMING

- Er is in Landegem heel wat deining ontstaan rond de geplande en (door Stedebouw) in principe goedgekeurde oprichting van een fabriek voor montage en chromage van buismeubelen vlakbij (of in ?) de bouwzone in de Poeldendries.

De omwonenden zijn onmiddellijk in het harnas gekropen tegen die beslissing. Op 28 februari zijn zij in algemene vergadering bijeengekomen en hebben daar een motie opgesteld waarin aan de gemeenteraadsleden van Landegem gevraagd werd hun verantwoordelijkheid in die aangelegenheid op te nemen. Hier volgt de integrale tekst van die motie :

Aan de Heren Gemeenteraadsleden van Landegem.

"De inwoners van de Poeldendries en omgeving, in algemene vergadering bijeengekomen op maandag 28 februari 1972, hebben met verontwaardiging kennis genomen van de beslissing van de Commissie voor Stedebouw om de aanvraag van de heer G. Bogaert voor vestiging van een industriegebouw in de "Verkaveling Poeldendries" (nr. 10.112510) in principe goed te keuren en dat ondanks het feit dat de stedebouwkundige voorschriften geldend voor deze verkaveling en aanvaard door de kopers het residentieel karakter van de verkaveling waarborgen. De vergadering dringt er dan ook bij alle Landegemse gemeentemandatarissen krachtig op aan dat zij dienaangaande hun verantwoordelijkheid zouden opnemen en kategoriek zouden weigeren de gevraagde

bouwvergunning af te leveren. Ze rekent erop dat de verantwoordelijkheid niet zal afgewenteld worden op de provinciale autoriteiten en verwijst daarbij naar de wet van 29/3/1962 betreffende de ruimtelijke ordening en stedenbouw, art. 71, waar uitdrukkelijk bepaald wordt dat het het gemeentebestuur is, in casu het college van burgemeester en schepenen, dat belast is met "de afgifte van de bouw- en verkavelingsvergunningen overeenkomstig de wet houdende organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw". Aangezien de gemeente kennis heeft gekregen van de stellingname van de omwonenden, twijfelt de vergadering er niet aan dat de aanvraag tot vestiging zal verworpen worden."

Intussen blijkt betwisting te bestaan over de vraag of de geplande fabriek (die maximaal een goeie 40 arbeidskrachten tewerk zou stellen) al dan niet binnen de in de motie vermelde verkaveling valt.

Volgens het bestuur van de heemkundige kring is dat een detailprobleem, dat de kern van de zaak niet raakt. Die kern is dat men bij de ruimtelijke ordening nu maar eens een definitieve stap moet durven zetten : wat er moet komen zijn zuivere bouwzones, zones voor land- en tuinbouw en industriezones, waarbij nog een onderscheid gemaakt kan worden tussen de "zware" industrie en de ambachtelijke industrie. De eerste twee kunnen gemakkelijk in één groot gebied (b.v. één of meer gemeenten) gekombineerd worden. De derde hoort daar echter niet meer bij. Het hele Land van Nevele b.v. moet uitsluitend (en

dringend) bestemd worden voor het wonen en de land- en tuinbouw. Aan de periferie van dat gebied liggen voldoende industriezones: in Aalter, Deinze, Gent en de Kanaalzone. De verantwoordelijke instanties moeten eindelijk gaan inzien dat er nu eenmaal zones zijn waar men (rustig en gezond) kan wonen en zones waar men (uiteraard ook in zo gunstig mogelijke voorwaarden) kan werken. Hieraan moet echter onmiddellijk gekoppeld worden de eis tot een doelmatig, veilig en goedkoop openbaar vervoernet, waardoor de brug tussen woon- en werkmilieu gemakkelijk en comfortabel gelegd kan worden. Op beide niveaus - het afbaken van de resp. zones en het organiseren van een doeltreffend openbaar vervoernet - heeft de overheid totnogtoe echter ernstig gefaald. Het gevolg daarvan was een eindeloos geschipper en geknoei, met allerlei ongelukkige compromissen en gevaarlijke precedënten die niemand tevreden hebben kunnen stellen.

Aan die (algemene) misnoegdheid hebben de bewoners van de Poeldendries nu terecht uiting gegeven; het is een van de vele gevallen waarbij de overheid de grote schuldige is. En in de hierboven geschetste optiek moet de heemkundige kring "Het Land van Nevele" zich dan ook distantiëren van de voorgenomen oprichting van een fabriek in Landegem.

- De aktie POEKEBEEK, waarbij dhr. A. JANSSENS, het gemeentebestuur van Nevele en de heemkundige kring al in positieve zin zijn tussengekomen, wordt voortgezet. Iedereen weet stilaan wel waar het hier om gaat : de staat wil de Poekebeek recht-

trekken om zo meer en zuiverder water naar het spaarbekken van Ertvelde-Kluizen te loodsen. Hierbij zouden dus de sierlijke meanders van dit riviertje definitief verdwijnen --- tenzij, aldus het bevoegde Ministerie, de meerderheid van de aangelanden bereid is die oude bedding te bewaren (en open te stellen voor passieve recreatie : wandelen en eventueel vissen). In Nevele is nu een groep jongeren wakker geschoten die de fakkel van de milieubescherming op dat punt wil overnemen. In hun berichtenblad "Kriebelkrant" (zie hierover verder) van maart 1972 verklaren zij zich bereid een enquête te houden bij de betrokken personen en hen eventueel in gunstige zin te overtuigen.

4. BOEKENNIEUWS

Twee leden van onze vereniging zijn de laatste maanden sterk in de kijker gekomen door de publikatie van een opmerkelijk werk : Z.E.H. Fr. MICHEM met het historische werk *Vinkt, kerk en parochie* en dhr. A. DE KÉ met de roman *Er groeide geen onkruid*.

- Fr. MICHEM : *Vinkt, kerk en parochie*, uitgegeven in eigen beheer - te bestellen bij de auteur, p.a. Heerdweg 13, 9806 Vinkt, door overschrijving van 120 F. op P.R. 422752.

Met dit sterk gedocumenteerd en fraai geïllustreerd werk over de kerk en het parochieleven van Vinkt is de auteur beslist niet meer aan zijn geschiedkundig proefstuk toe. Al vroeger immers schreef hij een hoog gewaardeerde monografie over

Zele en zijn geschiedenis (1958) en korte tijd nadat hij pastoor geworden was te Vinkt publiceerde hij *Vinkt in mei 1940*, dat binnenkort aan zijn vierde druk toe is.

Zoals de titel van zijn laatste werk suggereert, beoogde de auteur niet zozeer een volledige studie over de geschiedenis van Vinkt, maar wel een evocatie van het verleden van de kerk en het parochieleven in Vinkt. De gegevens werden bijeengebracht rond een aantal interessepunten : het kerkgebouw, de kerkelijke instellingen, de kerkbedienaars, het kerkelijk leven, het onderwijs, de schoolstrijd en het klooster. Het biedt ons op een treffende wijze een boeiende kijk op het leven van onze voorouders in een landelijke gemeente. Zijn uiteenzetting is gestoffeerd met talrijke treffende en soms zeer smakelijke teksten uit oude dokumenten. Bij het lezen van het boek komt men tot de overtuiging dat de spreuk "Niets nieuws onder de zon" evenzeer waar blijkt te zijn als het gezegde "Alles duurt zijn tijd". Het boek geeft inderdaad een getrouw beeld van een ononderbroken ebbe en vloed van geloofspraktijken, parochiale verenigingen en instellingen, godsvruchttoefeningen en uitspattingen, heiligen en ontheiliging van zon- en feestdagen.

Pastoor MICHEM heeft heel degelijk werk verricht, dat ons aller waardering werkelijk verdient !

A. BAUWENS.

- André DE KÉ, *Er groeide geen onkruid*
(Landegem, Drukkerij-Uitgeverij R.T'Hooft,
1972 - 140 blz. - 100 F.).

Met deze verbijsterende roman is A. DE KÉ beslist niet meer aan zijn proefstuk toe. Al vroeger verschenen van hem *Rusthuis Bergmans* (1964), een humoristische politieroman, *De fabriek* (1966), een sterk geëngageerde sociale roman, *De eerste Tocht in het Heelal* (1968), een jeugdboek vol avontuur, dat geïnspireerd werd door de eerste maanvluchten en ten slotte *Mijn jeugd onder de Toren* (1968), een autobiografie.

André DE KÉ (°Aalter, 8-6-1935) is gegradueerde in de handelswetenschappen maar is ook erg actief als journalist : sedert jaren al is hij Belgisch korrespondent bij "De Gazette van Detroit" en regelmatig schrijft hij bijdragen voor de tijdschriften "Band" en "Ons Erfdeel". Hij is ook medewerker aan de B.R.T.-radio.

Tijdens een interview heb ik A. DE KE leren kennen en waarderen als een boeiend maar sober verteller met een scherpe kijk op mensen en dingen, een man die zich ook als schrijver wil engageren voor betere, rechtvaardiger verhoudingen onder de mensen. A. DE KÉ schrijft vooral niet vanuit een verbitterde of een gefrusteerde positie.

Al die kwaliteiten hebben hem toegelaten om van zijn roman *Er groeide geen onkruid* een aangrijpend stuk lektuur te maken. Het gebeuren speelt zich af in 1942 in het akelige kamp van Breendonk.

Wij maken er kennis met de hoofdfiguur Jan Vlaeminck, die op 26-jarige leeftijd door de bezetter werd aangehouden als gijzelaar voor zijn ondergedoken vader, die verdacht wordt van sabotage tegenover de Duitsers. Zonder enige vorm van proces wordt Jan Vlaeminck overgeleverd aan de machtswellust en willekeur van enkele individuen. In de benauwende, verlamme sfeer van de gevangenenkamer wacht hij dan, fysisch en mentaal uitgeput, op een onbekende bestemming.

In het kamp van Breendonk groeide er inderdaad geen onkruid : de ondervoede gevangenen aten het stiekem op.

Veel actie moet de lezer in deze aangrijpende roman niet verwachten : elke vorm van normaal leven werd er brutaal door de bezetter onderdrukt. 140 bladzijden hoopvol wachten op een hopeloze bestemming geven het boek echter een enorme psychische spanning en een sterke psychologische diepgang. *Er groeide geen onkruid* bevat daardoor een zelden bereikte graad van echtheid.

Die echtheid werd ongetwijfeld in de hand gewerkt door de manier waarop de schrijver dit boek voorbereid heeft : een jaar lang heeft A. DE KÉ allerlei historische dokumenten gekonsulteed en lange gesprekken gevoerd met oud-gedetineerden. Ook een sobere hantering van de taal heeft die autenticiteit verder in de hand gewerkt.

In *De Standaard* van 25 januari 1972 verscheen een heel lovende kritiek

over deze roman. Ook in verscheidene brieven van oud-gevangenen van Breendonk aan de auteur zelf wordt het boek om zijn levensechtheid geprezen. Het is werkelijk een van de sterkste romans die ik ooit gelezen heb. Vooral de diepmenselijke ondertoon en de sobere trant hebben op mij een grote indruk gemaakt. Dat A. DE KE nergens toegeeft aan sensatiezucht of een commerciële aanpak mag o.i., tot slot, nog wel eens ekstra in de verf gezet worden.

Er groeide geen onkruid is te verkrijgen bij de Uitgeverij R. T'Hooft, Stationsstraat 124, 9840 Landegem; prijs 100 F.

Wie een exemplaar met handtekening wenst te bekomen kan 100 F. storten of overschrijven op P.R. 880238 van André DE KÉ, Karthuizerlaan 14, 9810 Drongen.

J.T.

5. VARIA

- Bericht voor de medewerkers aan ons tijdschrift :

Kopij voor de volgende aflevering dient aan de redaktiesekretaris (p.a. Muizendale 10, 9840 Landegem) toegestuurd te worden vóór 15 mei.

Galieve uw kopij zoveel mogelijk in getypte vorm in te dienen.

- Uitbreiding bestuur :

Op de statutaire vergadering van januari 1972 zijn drie nieuwe bestuursleden

unaniem aanvaard : Mej. I. BUYSSE zal Poeke vertegenwoordigen en uit Lotenhulle krijgen wij jong bloed in het bestuur via de heren Paul DE MEYER en Geert DE ROO. Welkom en ad multos annos !

- Vanaf Pasen is het heem- en letterkundig museum RIETGAVERSTEDE te Nevele elke zondagmiddag toegankelijk voor het publiek (van 14 tot 18 u.).

- Op 15 maart hadden al 138 leden hun bijdrage voor 1972 betaald ! Dit jaar moeten wij dicht bij 200 leden komen. Wij hopen dat o.a. onze eerste speciale publikatie *Het Literaire Leven in het Land van Nevele* (ca. 120 blz.), die begin april in druk verschijnt, daar in ruime mate toe zal bijdragen.

- Nog niet zo lang geleden is "OEJ" in stilte begraven te Nevele, of enkele jongeren uit diezelfde gemeente treden alweer naar voren met een nieuwe periodieke publikatie, nl. "KRIEBELKRANT". Wij hebben de indruk dat het ditmaal een voltreffer kan worden : het is een kritisch informatieblad dat zich 100% toespitst op plaatselijke activiteiten en toestanden.

Voor kontakt met de redactie zich wenden tot :

Werkgroep Kriebelkrant
p.a. Ivan Van der Meeren
Cyriel Buyssestraat 21
9850 Nevele.

+

+

+

P R O

- Het positieve werk dat de Nevelse jongerengroep "Kriebelkrant" levert is hierboven al tersprake gekomen maar mag nog wel eens ekstra in de verf gezet worden. Wanneer engageren de jongeren van andere gemeenten zich vrij in die richting ?
- Uit een recent kontakt met het (bijna voltallige) schepencollege van Lotenhulle is duidelijk gebleken dat zij het goed menen met de kultuurspreiding en de milieubescherming in hun gemeente.
- Zoals het trouwens hoort, heeft de gemeente Landegem ook voor 1972 een subsidie toegekend aan "Het Land van Nevele".
- Graag ook onze oprichte blijken van sympathie voor het "Aktiekomitee-Drongengoed" (Ursel, Knesselare, Maldegem en Adegem), dat er onverpoosd voor blijft strijden om het Drongengoed, het enige grote bosgebied van onze streek, zoveel mogelijk toegankelijk te maken voor "passieve" rekreatie.
Het Aktiekomitee Leefmilieu Landegem-Merandree mag er bovendien een lesje in democratisch, zuiver en doeltreffend beheer gaan volgen.

+

+

+

C O N T R A

Behalve Landegem vond geen enkel gemeentebestuur het nodig of wenselijk de heemkundige kring "Het Land van Nevele" een subsidie voor 1972 toe te kennen. Wij begrijpen tenvolle dat zij belangrijker problemen hebben dan kulturele verenigingen te steunen, maar dan moeten zij dat ook ronduit durven bekennen. Heel pijnlijk trof ons b.v. een uitlating van de Nevelse schepen van Kultuur, dhr. VAN HAVER, in de "Kriebelkrant" van maart 1972. Ondervraagd over het kultuurbeleid vanwege het Nevelse gemeentebestuur antwoordde hij : "Er is een bloeiende muziekvereniging. Het in stand houden vergt een grote financiële inspanning; de gemeente neemt een speciale toelage van 80.000 fr. op zich. Ook de VTB-VAB draagt zijn steentje bij tot het kulturele leven. Maar in het algemeen kunnen wij zeggen dat de kultuuropvoeding van onze mensen veel te wensen overlaat."

Na ons gedurende ruim twee jaar lang te hebben ingezet voor de uitbouw en het aktiveren van het kulturele leven in het Land van Nevele wensen wij ons niet meer ekstra aan de aandacht van dhr. VAN HAVER op te dringen. Ook smeken om een subsidie ligt niet in onze aard : wij hebben immers genoeg leden die de taak van dhr. VAN HAVER en zijn kollega's uit andere gemeenten verlichten.

N.B. De eerste Schepen van Kultuur uit het Land van Nevele die lid wordt van onze vereniging promoveren wij aanstonds tot erelid !

I N H O U D

	<u>Blz.</u>
Technische gegevens	1
Editoriaal.	2- 5
Aktiviteitenverslag 1971.	6- 7
A. MARTENS, Enkele notities in verband met (een) verdwenen kaste(e)l(en) te Hansbeke. . .	8-14
A. JANSSENS, Een verdwenen beroep: het strodekken	15-19
A. MARTENS, Dorpsgebeurtenissen uit vroeger eeuwen	20-28
A. DE KÉ, Lotenhulle en Moline: symbolen van een interessant aspect van ons verleden	29-30
J. LUYSSAERT, Elk lid zijn naam (II)	31-37
A. MARTENS, Sprokkelingen	38-44
KRONIEK - 1. Verslagen.	45
2. Aankondigingen	49
3. Dossier Milieu- bescherming.	51
4. Boekennieuws	54
5. Varia.	58
6. Pro - Contra	60-61

+

+

+

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE"

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Poeldendries 11
9840 Landegem
- Ondervoorzitter : A. MARTENS
Koersveldlaan 36
9720 De Pinte
- Sekretaris-
Penningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 Landegem
P.R. 62.79.81
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 Landegem
- Redaktie-
sekretaris : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem
- Bestuursleden : A. BAUWENS - Meigem
I. BUYSSE - Poeke
G. DE ROO - Lotenhulle
A. JANSSENS - Nevele
R. LEENKNECHT - Hans-
beke
- Verantwoordelijke uitgever : J. TAELEMAN
Muizendale 10
9840 Landegem